

הוועדה לחנוך ותרבות

ישיבה י' שהחקיימה ביום ד' - ב' תמוז תש"ט (29.6.49)

הנוכחים:

- פ. אילניח
- א. אלמליח
- ע. אסף
- י. גורי
- א.צ. גרינברג
- בן-ציון דינבורג
- א. הכרמלי
- ר. כהן
- מ.ד. לוונשטיין
- ד. נצר
- ש. פרסיץ
- א. ציזלינג
- י. סמילנסקי
- י. לנקין
- בורשטיין - מטעם מחלקת החנוך

סדר היום:

בעית האוטונומיה של הזרמים בקשר עם ההרשמה לבתי"ס.

ז. שזר:

החוקה אשר לפיה אנו נוהגים היא החוקה של הועד הלאומי + ההכרזה של הממשלה. כל עוד אין חוקה חדשה זוהי החוקה.

בתוך הכרזה הממשלה מדובר על זרמים מוכרים ועל שמירת הזרמים המוכרים. השאלה אשר התעוררה פה, אינה נוגעת לאוטונומיה של הזרמים

כי אם לשאלת חידוש ההרשמה, בשל סיבות של הרשמה בכל ראשית שנה ובשל כך

שהשנה קיים מצב מיוחד משום שישנם בתי-ספר אשר רק כעת הוכרו כבתי"ס

בתוך מסגרת הרשת. הודעתי על כך שהממשלה חשקד על כך שתישמר הזכות

לכל הורים לקבוע באופן חפשי את הזרם הרצוי להם לחנוך ילדיהם. צריך

לדאוג לכך ש^{ההורים}מלא-האפשרות לבצע את הזכות הזאת.

השאלה אשר מתעוררת כאן היא, העברת בי"ס מזרם לזרם. אם

באיזה מקום שהוא הצטרף מכסה של ילדים מזרם מסוים המספיק לפתיחת בי"ס,

מחוייבת הרשות המקדמית לפתח את בי"הם. השאלה היא מה בדבר העברת בי"ס,

אשר כבר הגדיר את עצמו, מה בדבר העברתו מזרם לזרם. בעניין זה כתוב בחוק

סעיף 10: פתיחת בי"ס חדש וסגירת בי"ס קיימים נעשות מאוך התחשבות בדעת

המקום (מקום פירושו, מועצה מקומית, ועד קהילה, ועד מושבה, ועד הוואים,

או כל ועד אחר המיופה כח מטעם החושבים לטפל בענייני חנוך במקום).

סעיף 11: משאל הורים בשאלות העברת בי"ס מפקוחו של זרם אחד לפקוח זרם

שני, יוצא לפועל אם באו דרישות על כך מאת שליש ההורים ומועד המקום.

לא הסכים ועד המקום לעריכת המשאל, מביאים את השאלה לפני הועד המנהל להכרעה. אם אין ועד מקום קיימת החלטת ועד המנהל בשאלת סדור משאל. סעיף 12: את הדרישה למשאל הורים צריך להגיש למחלקה לא יאוחר מאשר שלשה חדשים לפני החלת הלמודים. המשאל יוצא לפועל לא יאוחר מאשר חדש ימים לפני החלת הלמודים. לא יצא לפועל המשאל בזמנו, נדחה לשנה הבאה. סעיף 13: נערך במקום משאל הורים בשאלת העברת בי"ס מפקוח לפקוח, שוב אין עורכים באותו מקום משאל חדש, חוץ תקופה של שלש שנים. במידה שיש צורך לפרש את החוקים בתנאי המציאות של עכשיו, מה יש ללמוד מזה, הדיון פתוח לפני הועדה ואני מוכן לשמוע.

בורשטיין:

זו היא החוקה. בשנים האחרונות התפתח נוהג שבכל מקום שבו הורים של 30 ילדים דוקשים ~~פאחל~~ פתיחת בי"ס מזרם שאינו קיים במקום, המחלקה נוהגת להע/נות לדרישתם.

א. ציזלינג:

שאלתי את השר בישיבה הקודמת ואני רוצה לחזור שוב ולשאול: כיצד בדעתו לחקן את המעוות שנעשה בעבר שלא ניתן להורים להגשים את רצונם בנוגע לחנוך ילדיהם. ואיך בדעתו להבטיח כעת שהורים הרוצים למעשה בפתיחת בי"ס ~~לפני~~ הזרם הרצוי להם, יוכלו לעשות זאת.

ז. שזר:

תהיה הרשמה וכל אחד יגדיר את עצמו. במידה שיחוסף מספר מסוים לזרם מסויים תהיה העירייה מחוייבת לפתוח בי"ס נוסף. במידה שיש לכם צורך לשנות, אלהדש ולתקן, הדיון פתוח לפניכם.

א. ציזלינג:

אני רוצה לציין כי לזרם העובדים היה סטטוס ליגאלי ומוכר ע"י המוסדות האחראיים והמוסד מכים לענייני החנוך. בכל אותם המקומות שלא נחנה לו האפשרות להגשים את הסטטוס שלו למעשה, פירושו של דבר שהיה שם קפות.

בורשטיין:

בחוק כתוב: "מבחינת הרעיונות היסודיים אשר בהם חדורים דרכי החנוך ותכניות הלמודים בבתי-הספר מכיר הועד הלאומי בשלשה זרמים בעלי זכויות שוות בחנוך והם: בתי-הספר הכלליים, בי"ס המזרחי ובתי-הספר לעובדים. מוסדות החנוך של

א. ציזלינג;

אינני רוצה להשען על החוקה בלבד. מפרשי החוק
היו מוסדות מוסמכים, הועד הלאומי בהשתתפות

הסוכנות היהודית. הייתי שותף לבירורים במוסדות האלה ואני יכול להעיד
כי לא פעם נתנו הוראות לכל המקומות לתאפשרות לקיים בתי-ספר על יסוד
שויון הזרמים לכולם במידה שווה. אולם, הדבר הזה לא קיים באותם המקומות
אשר חוג אחד של החושבים, אשר היווה את הרוב, היה משחלט על רצון ההורים
ולא קיים את ההוראות. הזכרתי את ההיסטוריה הזאת רק למען המסקנה המעשית
לגבי העתיד. העניין הזה היה חוזר מדי שנה בשנה. מדי שנה בשנה היה מתעורר
הויכוח בועד הלאומי, בועד מנהל ובעירת ת"א, במשך לפחות 15 שנה, מיום
קיומה של העיריה בהרכב זה שבראשה עומד מר רוקח, החוקה אשר חוברת
מנוסתח על יסוד בי"ס אחד בכל מקום, כי זו היתה המציאות באותה תקופה.
אחר-כך התפתחו העניינים. אילו היה מנהג הוגן, דמוקרטי בהתחשבות רצון
ההורים היה הדבר מתפתח באופן טבעי, נולדים ילדים, היישוב גדל, ונמצאו
30 ילדים אשר הוריהם מעוניינים אצא בחנוך מיוחד, יש לתת להורים אלה
את האפשרות לעשות זאת. אולם הדבר לא נעשה כן, גם כשהיישוב גדל ובתיה"ס
יכלו להיות מגוונים. לא היה לכך שום נמוק אדמיניסטרטיבי, היתה אפשרות
לפתוח בתי-ספר מזרמים שונים ע"י בתינת רצון ההורים, כי למעשה נפתחו
בתי-ספר עם כחות מקבילות. זן היתה כפיה מאפונית לא הוגנת ובנגוד לחוקה,
אלו היה הדבר הזה קיים, לא היינו/עומדים כעת בפני משבר. ההתפתחות היחה
כזאת: בתחילה דרשנו לפתוח בי"ס חדש. אז בא זרם העובדים ודרש משאל
הורים בכתות א'-ב'-ג', הוא עמד בדרישה זאת במשך שנים רצופות, ולא
השיג אותה. הועד הלאומי הכיר בדרישה זו, כל שנה היה הועד הלאומי אומר:
בשנה הבאה נגשים זאת, אך עיריאת ת"א לא הגשימה ואחרים לא הגשימו,
בתי ספר מזרם העובדים נפתחו רק באותם המקומות שההורים פתחו אותם על
חשגונם. בתי הספר לשרם העובדים, במידה שהם קיימים, רבים מהם נמצאים
בחנאים קשים, רבים נמצאים במרחק גדול ממקום מגורם של תלמידים רבים.
בזמן שלטון המנדט היה חוסר כח לועד הלאומי להטיל את חוקיו על העיריה
אשר נשענה על שלטון זר. אולם היום לאחר שזכינו בשלטון עצמי אנו יכולים
לומר לכל אב ואם: הנה יש לכם הזדמנות לסדר את חנוך ילדיך לפי הזרם
הרצוי לך, אם תענה על השאלון אשר בוצע יצינו ההורים את הזרם הרצוי להם.
אם משרד החנוך יודע לנו שהוא אינו מקבל על אחריותו שיוכל להגשים זאת
במשך שנה אחת, אבל על יסוד ידיעתו את רצון ההורים, הוא יבצע את אשר
יוכל ומה שלא יוכל, אגשים בשנים הבאות, אז נוכל להביא.

א:

באתי לכנסת חדש לפני פסח, לפני התחלת הלמודים

של הזמן השני, וטענתי: אם אתם לא תבררו את הדבר הזה, יקשה לכם לפחור זאת, כי לפני פסח יכלו להגשים זאת במאה אחוז. פניתי במשך יותר משלשה חדשים ובקשתי שיהיה ברור, עכשיו יאמרו לי שאי אפשר לסדר את הדבר באופן אדמיניסטרטיבי.

ענין החנוך הוא ענין חמור מאד, הוא יכול לזעזע והוא יכול לבנות, אני מאמין ובטוח שהחוש ההיסטורי של היהודים יבחין שהעם הזה בעניני חנוך צריך ללכת בדרך מאד גמישה של חפש ושל רצון ההורים, כי דבר זה הוא שהציל את אחדותנו.

אני מבקש, חדלו מהויכוח הזה. חנו לנו לחנך

את אלאאאא ילדינו לשויון ולקומונה ואל תגרמו לכך שאחפש את השלילה בביה"ס הכללי. כדי לזכות בחנוך כרצוננו, אין לי כל ענין לחרף ולגדף את החנוך של הזרם הכללי, או של המזרחי, אתם ~~החברים~~ עושים זאת בכוון הפוך, אתם רוצים להסביר כי אנו מיוארים, אל תעשו זאת, כי זוהי עבודה מיותרת, עכשיו כולנו חשים כי הם הביאו לנו ברכה עי"כ שהקימו מספר של מורים המוכנים ללכת למקומות אשר שאר המורים אינם מוכנים.

את שר החנוך באמת ובתמים מחכוון לאפשר את

הגשמת הדבר בהתאם לרצונם של ההורים, אין הוא יכול להשיב כי ידאגו לכך שלא יקופח שום זרם, אם הכוונה היא להגשים באופן הוגן את אשר הכריז שר החנוך מעל במת הכנסת, אזי צריך לבנות את הדברים באופן מחאים למציאות ולא על איזו שהיא חוקה אשר אינה מתאימה להגשמתם. ~~אנ מביין שהשנה הראשונה יהיה קשה.~~

אני מבקש להסיק את המסקנה - (1) מהתפתחות

היישוב וגדולו (2) מהכפיה שהיחה על ההורים בעבר ולתת את ההזדמנות להורים לבחור בצורת החנוך ובזרם החנוך הרצוי להם.

ב.א. דינבורג: אני מסכים למר ציזלינג כי עצם רעיון

הזרמים הוא דבר מאחד. עוד אחד העם

בשעתו אמר: אם אנו רוצים אחדות של העם, ניתן אפשרות לזרמים השונים

להתקיים. הועד הלאומי מכיר בזרמים, אבל אינו מארגן אותם, עצם התערבות

הממשלה בארגון הזרמים, זו היא כפיה, זוהי כפיה להכריח הורים להגדיר את

עצמם. אני מתנגד להתערבות כל שהיא של הממשלה ושל השלטונות בארגון הזרמים

כי זה הורס את כל הפרינציפ של הבסיס של ההגדרה העצמית של הזרמים. באפן

פרינציפיוני יש 3 אצאא גורמים לדבר: (1) הורים; (2) המקום; (3) המרכז.

המרכז הוא הרגולטור, האיניציאטיבה היא של ההורים, המקום צריך להסכים. הצעתי היא פשוטה, כפי שאמר שר החנוך, נערוך הרשמה, מחלקת החנוך צריכה להקפיד על כך שאותם ההורים שיירשמו ואשר מעוניינים בהעברת בניהם מבי"ס לבי"ס, רצונם יתמלא. אזי במשך שנים ולאט-לאט יעבור הקפוח. בי"ס הוא דבר אורגני, מלבד הורנס וזרמים קיימים גם ילדים, ואם נעביר אותם מבי"ס לבי"ס, זה יהרום את ביה"ס. יש צורך לפתח בחי"ספר חדשים שבהם אפשר יהיה לרשם כל ילד לפי רצון ההורים.

א. הכרמלי:

אילו היה מר ציזלינג בא ומציע בצוע מידי

על יסוד השאלון אזי אף אני הייתי מתנגד.

אבל הוא רוצה לדעת את המצב כיום. נדידת חלמידים מבי"ס לבי"ס חגרום

לסכסוכים עם המוקדים וחהרום את ביה"ס. מורה דינו כחלמיד, כאשר הוא

עובר מבי"ס לבי"ס, עד שהוא נקלט הוא נמצא במצב קשה. המעבר הוא אקשה מאד.

אם הח' ציזלינג רוצה לדעת את המצב על-מנח לדון את"כ מה לעשות, זוהי לא

כפיה ואפשר לעשות זאת. אני חומך במובן זה שנערוך משאל, על הבצוע נדון

את"כ.

ב. נצר:

יש צורך שנדון על עצם הזרמים. אמנם

קיים חוק המבטיח את האוטונומיה של הזרמים,

אבל מה שאני רוצה כי נברר הוא: איך אנו נגשים את החוק, ואיך נתקן את העות

שנעשה עד כה. הייתי מציע שחברי ועדת החנוך ילכו לשכונת שפירא ושאר שכונות

הפועלים ויראו באיזה חנאים קיימים בחי"ספר של זרם העובדים לעומת בתי-

הספר הכלליים.

אני מציע שההרשמה השנה תהיה בחחנות תפשיות.

אני רוצה להעיר כי אף ההרשמה של החלמידים

לכתות א', אינה משקפת בדיון את השקפת ההורים עקב הקפוח שנעשה עד כה.

הורים אשר בנם לומד בכתה ה' למש של ביה"ס הכללי ירשמו את בנם הקטן

לאותו ביה"ס. ישנם חוקים הכתובים, אך למעשה אין מגשימים אותם.

ישנם דברים אשר כבר אחרנו אותם. למשל,

ההרשמה לכתה א' כבר נגמרה.

אני הייתי בכל זאת מציעה לערוך משאל.

יכול להיות כי השנה לא נוכל להגשים דבר, אולם מותר לי כאיש חושב

ולצבור הפועלים בת"א לדעת היטב לכמה הורים עשו עוול.

רחל כגן:

לא הייתי נכנסת עכשיו ויכות, מה רצוני

זרמים או לא זרמים. השקפתי ידועות

והן אינן נובעות ממפלגחיות. אני בעד בי"ש אחיד מתוך אותה השקפה. הדבר חלוי בשאר המפלגות, אם בי"ש הכללי יהיה מפלגתי או לא. אם כל בתי הספר יהיו מפלגתיים אף הוא יהפך למפלגתי. אני מסכימה לדברי ציזלינג שעיריית תל-אביב לא התנהגה כפי שהייתה צריכה להתנהג. נתקבלה החלטה בקונגרס לתת לזרמים להתפתח והיא הייתה צריכה לקיים זאת. שיטת הלימוד ותכנית הלימוד של בתי-הספר הכלליים גרמה להתפתחותם של בתי הספר מזרם העובדים. רבים עזבו את בית הספר הכללי היות והוא לא ידע ללכת אחרי התפתחות החיים. אני מכירה בזה שנעשה עוול לבתי"הם של זרם העובדים, אולם עבירה אינה צריכה לגרור עבירה, נעשה פשע לציבור ופשע לילדים, אולם אם נחלק כיום את בתי-הספר, הרי דבר זה יגרור אחריו חורבן והרס לבתי-הספר הקיימים. הצעתי היא לדחות את הדבר. אני פונה לזרם העובדים שיחפש דרך לאיחוד עם בי"הם הכללי, שביה"ס הכללי יהיה בי"ס אשר בו יחונכו כל הילדים לעבודה. המשטר שלנו מחייב כל אזרח ואזרח להתחנך לעבודה, ועלינו להקים בי"ס אשר בו יחונכו כל הילדים לכל אותם הערכים אשר כולנו מכבדים אותם.

י. גורי: אנו עומדים בפני דיון בחוקת הינוך חדשה אשר תוגש

לכנסת. אני משער לעצמי שאגב הדיון בחוקת הינוך

יתעורר מחדש הויכוח על הזרמים.

לדעתי, כל זמן שיראו בזרמים אסון, יסבכו את העניין יותר ויותר ולא ימצאו לו כל פתרון. אני חושב כי לולא אפשרו לזרמים להתקיים היה הינוך מתפורר. אף אוסישקין בנאומו בשעת העברת הינוך מרשות הסוכנות לרשות הכנסת אמר כי הוא אינו חסיד הזרמים, אבל כאשר הם קיימים, צריך לתת לכל זרם אפשרות להתפתח. אשר לעצם העניין אשר אנו דנים בו, אני מצטער מאוד שאני צריך להתווכח עם ציזלינג. הוא יודע כי אני חסיד זרם העובדים, אף מפלגתי כולה אינה חשודה על כך כשם שרוצים להחשיד אותה. הח' ציזלינג עומד בעקשנות רבה על דעתו, אילו היה זה ויכוח אקדמי החרשתי, אולם זהו לא ויכוח אקדמי. בסוף הישיבה ידחזש החבר ציזלינג להצביע את הצעתו. איני יכול לשכוח כו בפורם זה יושבים חברים אשר יחסם לזרמים ולזרם העובדים בפרט, אינו אוהד. על כן, צר לי שאני צריך לערוך את הויכוח דוקא בפורם זה.

אני סבור שאין אנו צריכים ללכת בדרך של שבירת בתי"הם.

נמסר לי כי החבר ציזלינג מציע לבצע את המפעל הזה באופן ליבראלי, אני חושב כי זהו דבר אשר אינו יכול להעשות למחצה לשליש או לרבעיה, זהו דבר אשר אפשר לעשותו או לא לעשותו. משאל מטעם המדינה, פירושו של דבר,

התגייסותם של כל הזרמים למערכה הזאת. לא יסתפקו בכך שההורים מתוך יוזמתם הפרטית ירשמו את ילדיהם לזרם הרצוי להם, זו תהיה מערכה שניה של הבחירות לכנסת. לדעתי, המצב אינו קטסטרופלי עד כדי כך שיש צורך להוציא אלפי ילדים מבי"הם הכללי ולהעבירם לבי"הם של זרם העובדים, כי זה יהיה מעשה של שבירת בית-הספר. השאלה העומדת בפנינו היא: איך לחקן את המעוות שנעשה לכת-הספר מזרם העובדים? הקיפוח הצטבר במשך שנים ע"י התנהגות שרירותית של כמה רשויות מקומיות, ואת זאת נתקן באופן איטי במשך שנים. אם נבצע את המפעל הזה, נגרום עוול גם לילדים, כי הילדים התרגלו לבי"הם, למורים ולחברה והעברה תגרום להם סבל רב. לכן, דעתי היא כי איננו צריכים לדרוש מהממשלה לבצע את המפעל הזה ביוזמתה היא ובאופן המוני.

פ. אילנית: אני בת למשפחה של מחנכים ואני יודעת כי לתת חינוך

רצוי לילדים, היתה המגמה המבכזית בחיי המשפחה

העברית בדור העבר. זכות ההורים לבחור בחינוך הרצוי להם לחנוך ילדיהם היה דבר מקודש. לשם כך היה הורים רבים שולחים את בניהם למרחקים, ולפעמים גם עקרו את דירותיהם; את כל זאת עשו על חשבונם הפרטי, היות והם נמצאו בגלות ולא היתה להם רשות מקומית משלהם. כיום צריך הדבר להיות לא בחסד, כי אם בזכות. הממשלה הנוכחית הבטיחה להגשים את הסוציאליזם בדורנו, היא הבטיחה לאפשר את האוטונומיה של הזרמים ועליה לקיים את הבטחתה זו, ולא לתר. בשבילי זוהי שאלה של הצלת העם, שיהיה לנו דור תלוצי מגשים אשר ימשוך את הדור לשיאים גדולים יותר. אם אומרים כי נגשים זאת בשלבים, נשמע את השלבים, נשמע את הנימוקים ונעזור גם אנו להתגבר על המכשולים.

אני שואפת, עד כמה שאפשר, למנוע זעזועים בקשר

לחינוך. נהוג שבכתה מסויימת של בי"הם התיכוני/מפרידים את התלמידים למגמה ריאלית ולמגמה קלסית, ואין הדבר גורם לשום זעזוע. כל העניין הזה הלוי בגישה שניגשים אליו. אני מציעה לערוך כעת את המשאל, בנוגע לכחות האחרונות של בי"הם, אני מוכנה לויתורים מסויימים.

בענין נסיעות הילדים, לדעתי זהו חוסר ארגון.

העירייה יכולה להקציב מספר אוטובוסים אשר תאסוף את הילדים ותביאם לבי"הם.

אם נלך כרוח טובה, כרוח של הגשמה, נוכל להתקדם

ככיוון שיהיה בו פחות הרס ויותר בנין.

ג. סמילנסקי:

אני מתנגד לדעתו של מר הכרמלי כי יש לערוך הרשמה

לשם הרשמה. מה שיש לעשות ^לזוהו: לשכלל את שטח

ההרשמה, שלא תהיה כפי שאיא היום. יש להוציא חוק שאופן ההרשמה יהיה

כזה שלא יביא לשום סילופים ותהיה אפשרות להורים להביע את דעתם הלכה

למעשה. מתוך נסיגתי יודע אנכי ששני זרמים בתוך כתלי בי"ס אחד, בעוד

שבכתות נמצכות דבר זה יתכן לפעמים, בכתות גבוהות זה מהווה קשיים

פדגוגיים. כל זרם צריך להיות בנוי בתוך כתלי הבנין שלו. אני מציע לגשת

לביצוע ההרשמה בכל מקום לפי האפשרויות שהמקום יכול לשאת בהם. נראה לי

שלפחות בכתות הראשונות יש צורך בהרשמה כללית בכל בי"ס. יש צורך לתקן

את עכלים בהם רושמים את הילדים בעוד מועד, לבל יהיו לאבן מפגיע.

מר בורשטיין: כאיש מחלקת החינוך ברצוני לקבוע שלש עובדות:

(1) זוהי השנה הראשונה למדינת ישראל, ובכל-זאת

הכפיה על בתי-הספר פחתה. ישנו שוויון מוחלט בכל הרשויות המקומיות

לכל ארבעת הזרמים. נכון, כי בהרשמה היו קיפוחים, אבל רבים מהם היו

טעויות משרדיות. אל תשכחו כי לא היה בכנסת ישראל ואין גם כיום חוק

של הרשמה. עד היום נהגה כל רשות מקומית לפי מנהגיה היא, כי לא הייתה

שהות ליצור חוק אחיד.

(2) יש לזכור כי המקום העיקרי שעליו מדברים בנוגע

לשינויים והעברות מזרם לזרם, זוהי תל-אביב. אולם, בת"א נסתיימה ההרשמה

לא רק לכתות א', כי ^{למעשה}אכל הכתות.

(3) המחסור האיום במורים, מצב הבנינים - בעיקר

בת"א - ועוד גורמים שונים, אינם מרשים שינויים כלא זעזועים, גם אילו

היו מבצעים את ההרשמה לפני 4 - 3 חדשים.

ביחס למשאל, 5555555555555555 בתקופת אכנסת-

ישראל היו לנו שלשה זרמים, אח"כ הופיע זרם רביעי. כיום אנו חיים

במדינת ישראל; לא חוקת כנסת ישראל, לא הכרזת המועצה המדינית ואף

לא הכרזת הממשלה, אינן קובעות אלא דבר אחד: שוויון לארבעת הזרמים,

אבל לא את העובדה שיש רק ארבעה זרמים במדינתנו. אם תערכו משאל, תצטרכו

להשאיר אפשרות לזרם חמישי, כי אין חוק הקובע שיש רק ארבעה זרמים,

ישנו חוק הקובע שוויון לארבעה זרמים. בסרם יוצא השאלון, יש להביא

בחשבון שהמוסד המוסך, הכנסת, צריכה להחליט ~~בכנסת~~ בבעית הזרמים כולה.

היו"ר ש. פרסיץ:

אני חפצה לדבר לעצם העניין. איני חושבת שאין בינינו-

עציבור העוסק בעניני חינוך ושוקד על עניני החינוך -

אף אחד שאינו מחייב זרמים וגוונים פדגוגיים בחינוך, אבל, אל פאחפאח נערב את הכלים, ודאי וודאי שכל אב, כל אם וכל משפחה רשאים וזכאים לבחור לילדיהם את החינוך הנראה להם. זוהי הזכות האלמנטרית הניתנת לכל אב חושב והוגה.

בדברינו היום על זרמים, איננו מתכוונים לגוונים

פדגוגיים גרידא, לגוונים חינוכיים גרידא, אנו מתכוונים למשהו אחר.

הנה בא זרם העובדים ואומר: לנו הזכות, לנו היעוד ליצור חברה חדשה במדינת ישראל ועל כן אנו באים, דורשים ואף מחייבים את ציבור חברינו לשלוח את ילדיהם לבתי ספר אלה הנותנים לנו בטחון וזכות לחשוב ששם יחונכו בנינו ברוחנו אנו. לעומתו, בא זרם הכללי ואומר: בעבר ובתווה חינוך בי"הם הכללי לאותם האידיאלים של חברה חדשה שעליהם מתימר בי"הם מזרם העובדים לכוונן את בית-ספרו. אחינוך ללאומיות, החינוך לחלוציות, החינוך לעבודה, החינוך ליחס כבוד לעניני העבודה, החינוך לכל הערכים הנעלים ביותר, הם היו מגמת ומטרת בי"הם הכללי. אותם המורים אשר הניחו את היסוד לבי"ס זה, שהם שהקימו מורים לבי"הם של זרם העובדים והם אשר עצבו את דמות בי"הם הכללי. הייתי

חפצה שכפורם זה יתנהל הויכוח לאשורו של דבר, על מה אנו מדברים: על חינוך מעמדי, או על חינוך לאומי. אם אנו מדברים על חנוך לאומי, הרי אין אפשרות לפסול את זכותו של בי"הם הכללי, אשר חינוך דורות להגשמה, אשר אנו עדים לה כיום. אין גם אפשרות לבוא ולאמר כי בי"הם יהיה אחיד כאשר לזרם העובדים יהיה בי"ס משלו. אם נחליט כי בי"הם במדינתנו צריך להיות בי"ס אחיד לכולם, לעשיר ולעני, לסוחר, לחורשתן ולפועל, נשכ ונחליט מה תהיה תכנית הלימודים של בי"הם הלאומי האחד הזה, ואז גם נחליט מי ינהל את בי"הם האחד.

הייתי רוצה להוציא את הטעות העמוקה ואת סילוף

העובדות בשעה שמכנים את בי"הם הכללי, כבי"ס של פאחפאח הציונים הכלליים. בבי"הם הכללי תומכים חברי ההסתדרות, כמו חברי מפלגת הציונים הכלליים, בבי"הם הכללי מלמדים מורים ממפא"י, מפ"ם וזה "מזרחי", כפי שמלמדים מורים חברי מפלגת הציונים הכלליים. בזכות קיומו של בי"הם הכללי במדינתנו תומכים לא-רק הציונים הכלליים, לא-רק חברי "חרות" כי אם רבים מחברי ההסתדרות.

בזמנים אלה, כשאין לנו משטר זר, עלינו לחשוב היטב ולקבוע מה אנו חפצים בחינוך. איננו יכולים לאמר כי אנו חפצים שיהיה לנו בתי-ספר אשר יהיו נאמנים למסורת מעמד הפועלים ~~אשר~~ ויעודו. האם המטרה הכללית יותר, להיות נאמנים למסורת עם ישראל ויעודו, אינה כוללת את הדברים האלה?

אני חפצה להגיד משהו על הגדרת ההורים, ותסלחו לי על גילוי הלב בענתיים אלה. כיום ישנם כ-900 אלף איש במדינה, כמה הורים מתוכם יודעים להבחין בין אם זרם לזרם, בין מפלגה למפלגה? מדברים על כך שלא כפיה יוכל כל אב ואם להגדיר את עצמו ולשלוח את בנו לבי"הם הרצוי לו, אך הנה קם מר דרניצקי בישיבת ההסתדרות ואומר: יש לשנות להורים באופן אישי ולדרוש מאת חברי ההסתדרות ..... אין למנוע את הזעזוע במהפסה החינוכית שעלינו לחולל. הדברים האלה חורגים מזכות ההורים לרשום את ילדיהם לבי"ס זה או אחר. המטרה היא לחולל מהפסה חינוכית.

בזמנה, היתה קיימת אותה חוקה האומרת כי לזרם העובדים ישנה אפשרות וזכות לפתוח בי"ס בקבוצות, בקיבוצים במושבי עובדים וכו' (א. ציזלינג: אף פעם לא היתה חוקה כזאת) בשנת 1920 חוכרה חוקה אשר לפיה עבדנו בועד הלאומי. החוקה הזאת מנעה בידינו לקיים בתי חינוך לילדי עובדים, היות והם היו כעין בתי-ספר תיכון, אח"כ קיים בית החינוך שעות נוספות ודרש הקצבות יותר גדולות, באותו זמן הם אפילו לא השתתפו ברשת. מה שנעשה עכשיו נעשה בגבולות ובהתאם לחוקה. (א. ציזלינג: אין לזה כל שחר). נשמעה הצעה להתחיל במשאל, כדי לתת להורים את האפשרות של הגדרה עצמית. לדעתנו, עלינו להוריד את ההצעה מעל הפרק, כדי לא לפצל את הכוחות וכדי לשמור על האוטונומיה של בתי הספר הקיימים ע"י הממשלה.

ז. שזר: פעם אמרתי בישיבה של ועדה זו, לאחר שמר ציזלינג טען כי יש לדון בהצעת חוק לאחר שהפרלמנט מכניס את החוק, אמרתי כי אני מעריך את הדיונים בועדה כדיונים סמינריסטים. משום כך אני מחשיב את הישיבות האלה, עוד לפני שהדבר הזה מגיע למצב של החוקה, עוד לפני שהפרלמנט מעביר לכאן את הצעת החוק, על מנת לקבל החלטה. אני מחשיב זאת בעיקר, היות והדברים אינם מלובנים גם לי.

שמעתי, כי גם החברים אשר ממהרים להגיד כי יש להם החלטה וגם אלה אשר אינם ממהרים להגיד זאת, שניהם כאחד רואים את הקשיים המרובים שבהם כרוך הדבר. אני חושב כי דברי דינבורג בדבר השתתפות המדינה במשאל, הינם דברים שקולים

המדינה אומרת שהיא נותנת רשות לכל אב לבחור את הזרם הרצוי לו, אבל חובה הבחירה, זוהי חובה שהאזרח מטיל על עצמו. המדינה אומרת פי אלה הם הזרמים אשר היא מכירה בהם, המדינה חייבת לחת לכל אזרח בי"ס, היא חייבת לחת לכל אזרח את היכולת לבחור בבית"ס הרצוי לו, התערבות המדינה בחובה הבחירה מכלילה להיות דליקטיבית, היא צריכה לדאוג לכך שלא יהיה קפות.

מה הוא המושג בלתי זרמי? אני יודע כי

פה אני נכנס לספירה אשר אינה כל-כך מקובלת על החברים, אך מכיון שזהו סמינר יש צורך בכך. מהו ההבדל בין ¹¹³וועד הלאומי לבין המדינה. אלה שמחאגדים יחד בוועד הלאומי על פי רצונם החפשי, מחליטים ביניהם מה שמחליטים, אם מישהו אינו רוצה, הוא יכול להשאר מחוץ לאיגוד, מה שלא כן המדינה. המדינה זהו כל העמים השוכנים בציון, המדינה מקבלת מס וע ליה לספק את הצרכים של כל הגרים בה. אבל הארו לכם, שבא אזרח האומר: אני מוכן לקבל עלי את כל החובות של המדינה, אך איני רוצה בשום זרם, האם נוכל לפסול את אזרחותו? למשל, ישנו בי"ס בקריית-מוצקיץ אשר הוא שייך למחלקת החנוך ואמר כי הוא מוכן לקבל את המרות של המחלקה, אבל אינו מוכן להשתייך לזרם. דנו על כך והחלט כי יש לבי"ס זה רשות להיות בחוץ הרשת ויהיה מפקח מיוחד בלתי זרמי אשר יפקח על בי"ס זה. אותו דבר בנוגע לבי"ס. בממשלה היה דיון בענין זה והוחלט להציע בפניכם הצעה להכיר גם בבתי-הספר אשר אינם רוצים להשתייך לאיזה זרם שהוא. בהוצאת הכחות ז'ת' מהבעיה, אין הגב' אילנית פותרת עדיין את הפרובלימה, אולם היא מעידה כי היא מבינה את הפרובלימה. אומרים הגדף שהילדים חפשת של ההורים, בשעה שאהאאא הם בחזקה אלה ההולכים בדרכי ההורים, ילדים בני שש, האב מחליט והאלד אינו בעל שיחוף, הוא גם לא הרגיש בהגדרה זו, אבל מה אעשו עם ילדים אשר למדו בבית"ס במשך 4-5 שנים. אי-אפשר בכתוח ו'ז'ת' לערוך את ההעברה הזאת בלי שיחוף הילדים, ז.א. שעלינו לדרוש בהגדרה עצמית מילויים בני 10-11-12, ודבר זה יגרום לסכסוכים בין הורים למורים, בין הורים לילדים ועוד. את הפילוג הזה יש לעשות בזהירות רבה. קודם כל יש לבנות בי"ס חפשי ביסודו. אני מציע עד כמה שאפשר לא לשבור את בי"ס כי עי"כ נשניא את הזרמים על האומה. עלינו להלחם על כך שהמדינה תחתי לאהב את הזרמים. על כן, אני שמח שהיה כאן בירור כזה. אני מציע לחשוב היטב על הענין, כך שכאשר הדבר יבוא לדיון נוכל להחליט בדעה צלולה ומתוך ידיעת הענינים.

י. גורי:

לא הוציאו מההסתדרות את מנהל ביה"ס הכללי צפ

בעכו, אם כי אי אפשר להוציא חבר מההסתדרות

בלי משפט. לא הוציאו אותו מהמפלגה כי הוא אינו חבר בסניף עכו, הוא חבר בסניף חיפה.

ביה"ס של זרם העובדים נפתח לפני ביה"ס

הכללי, ביה"ס הכללי דחק את רגלו של ביה"ס של זרם העובדים. בא פקיד של

מתלקת החנוך ואמר: זהו בי"ס ממשלתי. גם במקומות אחרים מופיע אותו פקיד

ואומר: באחי ליסד פה בי"ס ממשלתי, הוא לא אמר זרם כללי, הוא אומר בי"ס

ממשלתי וזה עושה רושם. אח"כ עשו פשרה והכניסו את שני בתי-הספר תחת קורת-

גג אחת, אח"כ הפרידו ביניהם. זה בנוגע לקפוח הזרם הכללי בארץ, ומה שסופר

לי אינו פחות בטוח בעיני מהמקור של המכתב שהביאה גב' פרסיץ. אם משרד

החנוך רוצה לברר את הדבר, עליו לשגר משלחת ואז נוכל לברר את הענין על יסוד

חקירה. אני רוצה לומר כי לא איימו על האיש הזה כי יגרשו אותו. דעתי בדרך-

כלל ידועה כיצד צריך לטפל בעניינים מסוג זה. אם איזה פרט עושה שטות, איני

רוצה שתדביקו את החו של השטות הזו על ההסתדרות העובדים ועל זרם העובדים.

סופר לי שהגב' פרסיץ ואביעזר לויץ בקרו

בעכו. שאלו אותם באיזה הפקיד בקרה הגב' פרסיץ בעכו, שאלו אותי אם היא

חברה בועד המפקח של הזרם הכללי, עניתי כי עד כמה שידוע לי, לא. אז שאלו

אם היא בקרה כיו"ר ועדת החנוך ואמרתי כי אשאל את הגב' פרסיץ עצמה באיזה

הפקיד היא נסעה לעכו.

ברצוני לומר לשר החנוך בענין הטרמין הזה של

חנוך בלתי זרמי. אין חנוך אשר אין לו פרצוף, לחנוך מוכרח להיות פרצוף. מפלגתיים

יכול להיות שיהיו שני זרמים בלתי אצאאא, אם זרם בלתי מפלגתי אחד לא

יסתפק בזרם הבלתי מפלגתי הקיים, נצטרך להקים זרם בלתי מפלגתי שני.

הזרם הכללי בשנים האחרונות הולך במדרון

משום שהוא נמצא בידי מטפר עטקנים אשר רוצים להטביע את חותמם המיוחד של

זרם זה והם דוחקים מועמדים חברי ההסתדרות העובדים מפקוח, מהנהלת ביה"ס,

הם מגיעים במקומות מסויימים לנעילה הלה בפני המורים חברי ההסתדרות,

הם פוסלים את ספרי הלימוד אשר מוציא זרם העובדים, אי אפשר כיום לדבר על

זכותו של ביה"ס הכללי שהוא המבטא את החינוך הלאומי בארץ. הוא נדחק יותר

ויותר ליד' אמות של חנוך זרמי בעל פרצוף מסוים. אם אני אומר כי המצב

אינו קטסטרופלי, זה מפני שיש לי משענת חזקה של מורים.

הייתי תפצה שמר גורי לא ידבר על פי שמיעה על

גב' פרסיץ:

על פעולות שלי, ישאל אותי ויקבל את תשובתי. איני יכולה להיות פעילה בהרשמה כיון שאיני משתייכת לאיזה גוף שהוא אשר פועל בענייני הרשמה. אני עוסקת בדבר אחר. אני פותחת בכל מקום שאני יכולה גני ילדים ומעונות יום לילדים קטנים אשר לא הגיעו לגיל בי"ס ואשר בהם לא מטפלים מוסדות אחרים. בעכו הייתי לפני חמשה שבועות, לא בקשר עם ביה"ס הכללי, ~~באחי~~ בקשר לבקשה שבאה אלינו, לפתוח מועדון לביה"ס הכללי, ולא בשעה שנחוללה ^{מאחורי} (בקשר עם ביה"ס, מה שאומר מר גורי בנוגע לביה"ס הכללי, איני יודעת למה ולמי הוא מחוון. אני ציונית כללית מלידה ומבטן ולא ידעתי שביה"ס הכללי היה שייך פעם להסתדרות של הציונים הכלליים, גם היום איני יודעת. ביה"ס הכללי גם לא נמצא במדרון. על העובדות אדבר בפעם אחרת.

א. איזלינג:

אני פונה בפניה פורמלית לשר החנוך. כבר

שלש פעמים בקשתי שיובא לפנינו ענין ההסכם

עם אליאנס. על הענין הזה אני רוצה לחוות דעתי. אני רוצה שתהיה לנו אפשרות לבחון אותו. אני מבקש שהחומר ימסר לנו השבוע ושהדיון יהיה לכל המאוחר בשבוע הבא.

הענין השני הוא חוק החנוך. לא שמענו בשבוע

שעבר שישנו חוק חנוך. אני מבקש שהוא יהיה לפנינו. בענין זה אנו מאחרים

את כל הרכבות, גם את הרכבת של הממשלה. אני מצטרף להערות של גורי בענין

בי"ס בלתי זרמיים, אני מבקש שתהיה לנו אפשרות להביע את דעתנו בענין

זה. אני חושב שהענין הזה מסבך גם את החנוך וגם את הממשלה, זוהי שיטה ולא

שיטה. הצעת סיעתנו היא: משרד החנוך יהייב הרשמה כוללת של הילדים בגיל כל

הכתות אשר בבי"ס העממי. ההורים יודיעו בגליון ההרשמה מהו הזרם הרצוי

להם לחנוך ילדיהם, משרד החנוך יפעל להגשמת סדור ענייני הילדים כילדים,

לפי רצון ההורים, כפי שהובע בהרשמה למשך שנת הלמודים חש"י, ולהשלים

את הסדור במידה שיהיה הכרחי בדחיה חלקית לשנת הלמודים חש"א. משרד החנוך

יתקין תקנות לבצוע ההרשמה חוץ חדש ימים.

אם יובא חוק חנוך, לא תהיה ברירה מאשר הרשמת

הילדים מחדש. כל אב ואם בשעה שיבואו לרשום את בניהם, יודיעו את הזרם

הרצוי להם. אני רוצה לומר שעי"כ הזעזוע העברת הילדים יהיה הרבה יותר

קטן מאשר אם ישאירו את פעולת העברה לכל מי שירצה בכך. אני מבקש להעמיד

את הצעתי להצבעה.

י. גורי:

מול הצעת ציזלינג, אני מעמיד את ההצעה

להצבעה: ועדת החנוך מסתפקת בהודעה שנמסרה

מפת שר החנוך מעל במת הכנסת בוועדה עצמה ועוברת לסדר היום.

ה צ ב ע ה

בעד הצעתו של ציזלינג - מעוט

נגד " " " - רוב

בעד הצעה י. גורי - רוב

נגד " " " - מעוט

ההצעה נתקבלה.

מר ציזלינג מבקש לעצמו את הזכות להביא את הענין בפני הכנסת.

מבקש לא לעצמו את הזכות להביא את הענין

מבקש לא לעצמו את הזכות להביא את הענין

מציע לסדר היום של הישיבה הבאה את ענין

ז. שזר:

בחי ספר של אליאנס וענין החנוך הערבי.